

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ
НА ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Клещ А.М., Національний транспортний університет, м. Київ, Україна

TOOL OF PROVIDING THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC STABILITY
IN TRANSPORT COMPANIES

Klesch A.M., National Transport University, Kyiv, Ukraine

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
СТАБИЛЬНОСТИ НА ТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Клещ А.М., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Протягом тривалого періоду часу більшість вітчизняних та закордонних суб'єктів господарювання ставили за головну мету функціонування швидко збагачення та одержання прибутку. Проте, в процесі еволюції транспортні підприємства, а також внаслідок загострення конкурентної боротьби на внутрішньому та зовнішньому ринках, непередбачуваності та мінливості бізнес-середовища, динамічності інноваційного розвитку та науково-технічного прогресу, економіко-політичної розбалансованості тощо, основними цілями транспортного підприємства стали збереження позицій в конкурентному середовищі та забезпечення стабільності[3]. У цьому контексті актуалізується необхідність розширення інструментарію забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства, оскільки від його ефективності та адекватності виробничо-господарській ситуації, що склалась на підприємстві, а також особливостей зовнішнього середовища підприємства, залежатиме здатність останнього зберігати економічну стабільність, протидіяти несприятливим факторам середовища функціонування та забезпечувати постійний розвиток.

Основні цілі статті полягають у формуванні інструментарію для аналізування та прогнозування рівня організаційно-економічної стабільності транспортного підприємства.

Виклад основного матеріалу. У результаті дослідження встановлено, що економічну стабільність транспортного підприємства доцільно трактувати як відповідний рівень його фінансово-економічної, виробничо-технологічної, соціальної складових, а також складової корпоративно-суспільної відповідальності, що дозволяє гармонійно функціонувати в бізнес-середовищі, ефективно задовольняти потреби останнього та перманентно забезпечувати власне зростання. В процесі побудови моделі управління підприємством в умовах економічної стабільності виокремлено основні складові економічної стабільності транспортного підприємства – фінансово-економічну, виробничо-технологічну, соціальну та складову корпоративно-суспільної відповідальності[8]. З метою розроблення ефективного підходу до оцінювання рівня економічної стабільності транспортного підприємства було досліджено її типологію (рис. 1).

З метою створення однорідної бази для формування комплексної моделі забезпечення економічної стабільності підприємства виокремлено та запропоновано перелік загальних та специфічних принципів її забезпечення та їх основний зміст. До загальних, що є загальновідомими, загальноприйнятими та притаманними більшості економічних процесів та явищ, відносимо принципи: адаптивності та мобільності, цілеспрямованості, ієрархічності, системності, раціональності та економічного ефекту, комплексності та взаємоузгодженості управління, економічного зростання та рівноваги, збалансованості, інноваційності та розвитку[1]. Специфічні принципи розробляються конкретно та відповідно до запропонованих етапів побудови моделі, а також є притаманними та характерними для розробленого інструментарію забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства. До переліку специфічних відносимо принципи: кількісного оцінювання, інтегрування, превентивності, альтернативності, неперервності, фінансової стійкості, конкурентостійкості, партисипативності та соціальної орієнтованості, каузальності та обґрунтованості індикаторного забезпечення.

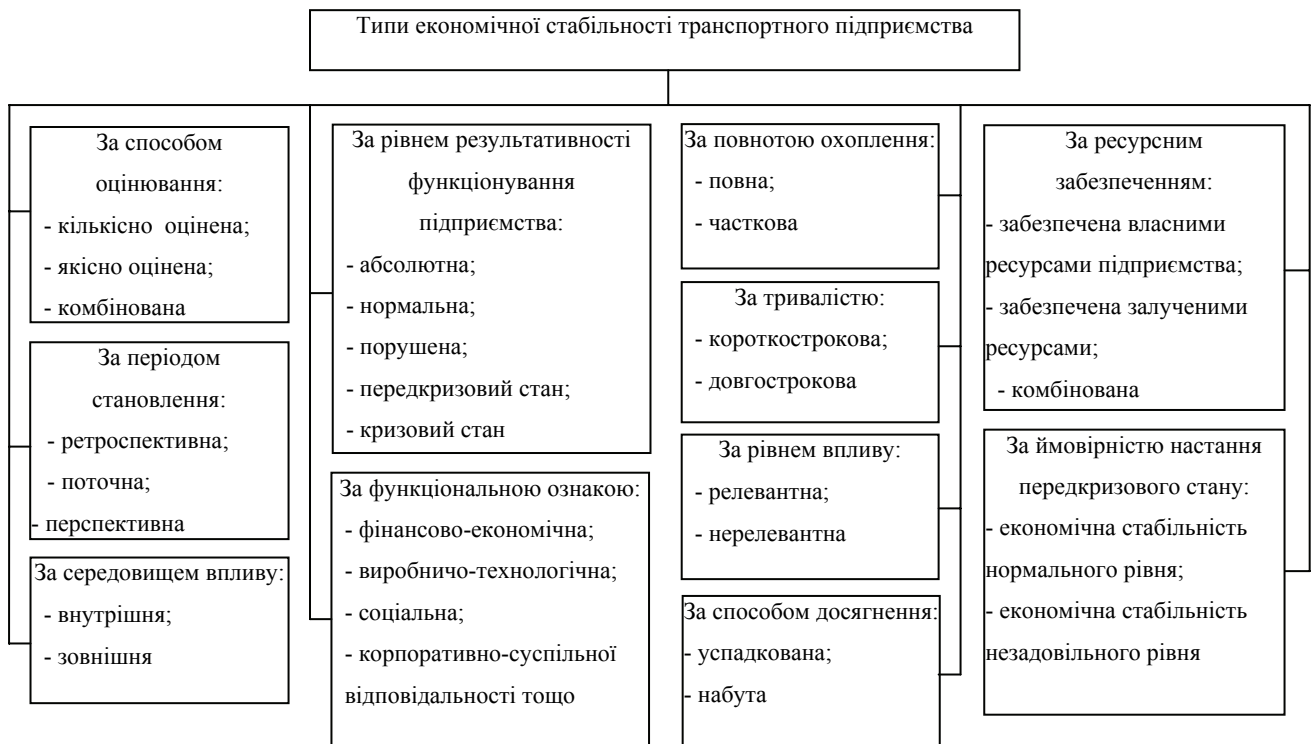

Рисунок 1 – Типологія економічної стабільності транспортного підприємства

На основі опрацьованих літературних джерел проаналізовано основні фактори, що впливають на формування економічної стабільності підприємства, підходи вітчизняних та закордонних науковців до ідентифікування цих факторів, результати досліджень провідних іноземних аудиторських компаній стосовно найвагоміших загроз суб'єктів господарювання в поточній діяльності та в перспективі[5]. У результаті виконаних досліджень систематизовано та розвинуто типологію факторів, що впливають на формування економічної стабільності підприємства за: напрямом впливу (прямої та непрямої дії), результативністю (функціональні, дисфункціональні, нейтральні), взаємопов'язаністю факторів (незалежні, ланцюгові), середовищем впливу (внутрішнього та зовнішнього середовища), інтенсивністю подальшого розвитку (статичні, динамічні), способом оцінювання (кількісні, якісні), станом керованості (керовані, некеровані), наслідками дії (нормальні, передкризові, кризові, критичні), характером впливу (фінансово-економічні, соціальні, технологічні, політично-правові, ринкові тощо), закономірністю виникнення (прогнозовані, непрогнозовані), тривалістю дії (короткочасні, довготривалі)[7]. За ознакою «рівень впливу» виокремлюються фактори макрорівня (економічне зростання в державі, законодавчо-правова база, політична стабільність, економічні важелі, міжнародні події та відносини, попит та вибагливість вітчизняних споживачів, географічне розміщення та рівень забезпеченості природними ресурсами, ціни на енергоресурси, соціально-культурний рівень суспільства, розвиток науки, техніки і технології), мезорівня (рівень розвитку інфраструктури, бар'єри для входу на ринок та виходу з нього, наявність існуючих та потенційних конкурентів, специфіка галузі, в якій функціонує підприємство, наявність товарів-замінників, стан та перспективи розвитку суміжних галузей, стадія життєвого циклу галузі, налагодженість каналів постачання – збут, загроза рейдерства) та мікрорівня (рівень ресурсозабезпечення, фінансово-економічні результати діяльності підприємства, стан технології та орієнтація на інновації, громіздкість виробничого процесу, якісне стратегічне планування, ефективність управлінського апарату, стадія життєвого циклу підприємства, стадія життєвого циклу виготовленої продукції, стан корпоративної культури)[2].

Враховуючи, що економічна стабільність транспортного підприємства передбачає не лише надійність системи, а й постійний розвиток, проаналізовано основні теорії самоорганізації. Характерним проявом поведінки підприємства з метою збереження економічної стабільності є його реагування на дію зовнішнього та внутрішнього середовища. Тому у випадку відтворення структури, функцій, складових підприємства, тобто дії певних видів зворотних зв'язків з метою виживання в умовах впливу нових факторів, проявляється поведінка пристосування (адаптивна поведінка підприємства), тобто його самоорганізація – реагування на збурювання внутрішнього та зовнішнього середовища. Теорію самоорганізації зазвичай досліджують паралельно з теорією катастроф.

Встановлено, що катастрофа підприємства (економічна дестабілізація) полягає в неадекватній реакції організації стосовно ринкового середовища[4]. Якщо рівень економічної стабільності рівний нулю, підприємство банкрутує – терпить катастрофу, тобто колишній стабільний стан підприємства стає нестабільним і підприємство переміщується з нього в інший рівноважний стан, але вже з нульовим рівнем економічної стабільності.

У результаті досліджень узагальнено основні підходи до оцінювання рівня економічної стабільності транспортних підприємств, що в наукових працях вітчизняних та закордонних економістів в основному відображені як методи оцінювання ймовірності банкрутства, кризового стану чи фінансової стійкості підприємств[6]. З метою узагальнення розглянуто їх сутність, сильні та слабкі сторони, а також підходи до оцінювання стабільності підприємств провідними рейтинговими агентствами. Виявлено їх основні недоліки: показники, на основі яких формуються моделі, не завжди відображають об'єктивний та реальний стан підприємства, а також практично не містять оцінки ефективності використання ресурсів, ділової та ринкової активності; неврахування галузевої специфіки; можливість застосування виключно для діагностики великих корпорацій, чиї акції котуються на фондових біржах; відсутність оцінювання поведінки ключових показників в динаміці; зазвичай усі обрахунки зводяться виключно до фінансово-економічних показників та кількісних параметрів, не враховують фактори зовнішнього середовища; повна залежність від грамотності та фаховості фінансових аналітиків, а також від достовірності статистичних даних через малу ймовірність гарантії невідлягання основних оціночних критеріїв та показників маніпулюванню.

Висновки. В результаті дослідження було визначено, що основною метою забезпечення економічної стабільності є підвищення фінансової результативності підприємства, удосконалення управління в умовах мінливості внутрішнього та зовнішнього середовища, ідентифікування перспектив подальшого розвитку. Узагальнення досвіду суб'єктів господарювання, а також літературних джерел дало можливість стверджувати, що інструментарій забезпечення економічної стабільності підприємства може базуватись на основі побудови моделі забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства, розроблення методу оцінювання його рівня, а також технології вибору відповідних стратегій. Процес забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства виконує інформаційну, прогностичну, соціальну, координаційну та превентивну функції. Встановлено, що модель забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства – це комплекс взаємодоповнювальних дій, спрямованих на досягнення бажаного результату та набуття підприємством необхідного стану. Іншими словами, це сукупність принципів, методів, засобів, функцій та управлінських рішень, необхідних для забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Ареф'єва О. В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові заходи з її забезпечення / О. В. Ареф'єва, Д. М. Городянська. // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №8. – С. 83–90.
2. Барановский А.Е. Экономическая безопасность предприятия / А.Е. Барановский // Финансовая Украина. – 2010. – №94. – С.11–15.
3. Барканов А. С. Оценка экономической устойчивости предприятия / А. С. Барканов // Экономика строительства. – 2011. – №8. – С. 35–43.
4. Захарченко В.И. Экономическая устойчивость предприятия в переходной экономике / В.И. Захарченко // Машиностроитель. – 2010. – №1. – С. 9–11.
5. Колодизев О.М. Дослідження сутності та змісту економічної стійкості підприємства / О.М. Колодизев, К.М. Нужний // Комунікаційне господарство. – К.: Техніка, 2011. – С.238 – 243.
6. Межевов А.Д. Поведение потребителей и стабильность бизнеса / А.Д. Межевов // Центр маркетинговых исследований и менеджмента.–М.: Техника,2010.С. 9 – 20.
7. Попов К.П. Проблемы рисков в системе экономической безопасности предприятия / К.П. Попов // Экономика. Менеджмент. Підприємництво.– 2010. – № 3. – С. 89–91.
8. Шандова Н.В. Управління процесами розвитку підприємств машинобудування / Н.В. Шандова // Економічний простір. – 2009. – № 21. – С. 276–282.

REFERENCES

1. Aref'eva O. V., Gorodyanska D. M. Ekonomichna firmness of enterprise: essence, skladovitate asure sonitsproviding. Aktual'ni problemi of economy. 2012. No. 8. P. 83–90.(Ukr)

2. Baranovskiy A.E. Ekonomicheskaya safety of enterprise. Financial Ukraine. 2010.No.94. P. 11 – 15.(Rus)
3. Barkanov A. S. Ocenka to economic stability of enterprise. Ekonomika buildings. 2011. No.8. P. 35– 43.(Rus)
4. Zakharchenko V.I. Economic stability of enterprise of vperekhodnoy ekonomike.MachineBuilder.2010. No.1. P. 9–11.(Rus)
5. Kolodizev O.M., Nuzhniy K.M. Research of essence and maintenance of economic firmness of enterprise .Communication economy. – Kyiv.:Technician, 2011. P.238 – 243.(Ukr)
6. Mezhevov A.D. Conduct of users and business stability. Center of marketingovikh researches and management. – Moskva: Technique, 2010. P. 9 –20. (Rus)
7. Popov K.P. Problem sofrisks in the system of economic security of enterprise. Economy. Management. Enterprise. – 2010.No. 3. P. 89 – 91. (Ukr)
8. Shandova N.V. Management of development of enterprises of engineer processes. Economic space. 2009. No.21. P.276–282.(Ukr)

РЕФЕРАТ

Клещ А.М. Інструментарій забезпечення організаційно-економічної стабільності на транспортних підприємствах / А.М.Клещ // Вісник Національного транспортного університету. – К. : НТУ, 2013. – Вип. 28.

В статті запропоновано основні напрямки, щодо формування організаційно-економічної стабільності на транспортних підприємствах.

Об'єкт дослідження – процеси формування організаційно-економічної стабільності транспортних підприємств.

Мета роботи –формування інструментарію для аналізування та прогнозування рівня організаційно-економічної стабільності транспортного підприємства.

Метод дослідження –логічного узагальнення та системного підходу, які дозволяють вирішити проблемні завдання з обраного напрямку дослідження.

Доведено, що інструментарій забезпечення економічної стабільності підприємства може базуватись на основі побудови моделі забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства, розроблення методу оцінювання його рівня, а також технології вибору відповідних стратегій. Процес забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства виконує інформаційну, прогностичну, соціальну, координаційну та превентивну функції. Встановлено, що модель забезпечення економічної стабільності транспортного підприємства – це комплекс взаємодоповнювальних дій, спрямованих на досягнення бажаного результату та набуття підприємством необхідного стану.

Результати статті можуть бути використані підприємствами транспортної галузі.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – надалі планується зосередження уваги на методику якісної оцінки фінансового стану підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ, ПРИНЦИПИ, ФУНКЦІЇ, СТАБІЛІЗАЦІЙНІ ЦІЛІ, УПРАВЛІННЯ.

ABSTRACT

Klesch A.M. Tool of providing the organizational and economic stability in transport companies. Visnyk National Transport University. – Kyiv. National Transport University. 2013. – Vol. 28.

The paper proposed approach to the main areas for the formation of organizational and economic stability in transport companies.

Object of study - the process formation of organizational and economic sustainability of transport services.

Purpose –forming of tool for an analysis and prognostication of level organizationally economic stabilities of a transport enterprise.

Method study - logic synthesis and systematic approach that can solve the problem of task selected in the study.

It is well-proven that the tool of providing economic stability of enterprise can be based on the basis construction model providing economic stability a transport enterprise, development method of evaluation his level, and also technology choice of the proper strategies. The process providing of economic stability a transport enterprise executes informative, prognostichnu, social, co-ordinating and preventive functions. It is set that model providing of economic stability

The results of the article can be used transport industry.

Forecast assumptions about the object of study - will continue to focus on methods of qualitative assessment of the financial condition of the company.

KEYWORDS: ORGANIZATIONAL ANDECONOMIC STABILITY, PRINCIPLE, FUNCTION, STABILIZATION GOALS, MANADEMENT.

РЕФЕРАТ

Клещ А.М. Инструментарий обеспечения организационно-экономической стабильности на транспортных предприятиях. / А. М.Клещ // Вестник Национального транспортного университета. – К. : НТУ, 2013.– Вып. 28.

В статье предложены основные направления, относительно формирования организационно-экономической стабильности на транспортных предприятиях.

Объект исследования – процессы формирования организационно-экономической стабильности транспортных предприятий.

Цель работы – формирование инструментария для анализа и прогнозирования уровня организационно-экономической стабильности транспортного предприятия.

Метод исследования – логического обобщения и системного подхода, позволяющих решить проблемные задачи по выбранному направлению исследования.

Доказано, что инструментарий обеспечения экономической стабильности предприятия может базироваться на основе построения модели обеспечения экономической стабильности транспортного предприятия, разработки метода оценивания его уровня, а также технологии выбора соответствующих стратегий. Процесс обеспечения экономической стабильности транспортного предприятия выполняет информационную, прогностическую, социальную, координационную и превентивную функции. Установлено, что модель обеспечения экономической стабильности. Результаты статьи могут быть использованы предприятиями транспортной отрасли.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования - в дальнейшем планируется сосредоточение внимания на методике качественной оценки финансового состояния предприятия.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СТАБИЛЬНОСТЬ, ПРИНЦИПЫ, ФУНКЦИИ, СТАБИЛИЗАЦИОННЫЕ ЦЕЛИ, УПРАВЛЕНИЕ.

АВТОРИ:

Клещ Андрей Михайлович, Национальный транспортный университет, e-mail: andrik2010@mail.ru, тел. +380939190503, Украина, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к. 01.

AUTHOR:

Klesch Andrey, National Transport University, e-mail: andrik2010@mail.ru, тел. +380939190503 Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorovastr. 1, of. 01.

АВТОРЫ:

Клещ Андрей Михайлович, Национальный транспортный университет, e-mail: andrik2010@mail.ru, тел. +380939190503, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к. 01.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Волинець Л.М., кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри транспортного права та логістики, Київ, Україна.

Бідняк М.Н., доктор технічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри менеджменту та туризму, Київ, Україна.

REVIEWER:

Volinec L.M. associate professor, National Transport University, associate professor, department of transport right and logistic, Kyiv, Ukraine.

Bidnyak Mykhailo Nesterovych, Doctor of Science in Technology, Professor, National Transport University, professor, department of Management and Tourism, Kyiv, Ukraine.